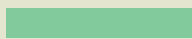

Podia 2022

Jaarcijfers schouwburgen
en concertgebouwen in
Nederland

V
SC
d

van en
voor
podia

Inhoudsopgave

Herstel na corona: wel op het podium en in de zaal, maar nog niet in de boeken

27.000
voorstellingen

7.700.000
bezoeken

183
gebouwen

309
zalen

138.000
zitplaatsen

Podia 2022 geeft een beeld van de prestaties van de leden van de VSCD over heel 2022. De VSCD podia trokken in 2022 met 27 duizend voorstellingen en concerten in totaal 7,7 miljoen bezoeken. De podia waren in 2022 gehuisvest in 183 gebouwen, waarin zich 309 zalen bevonden met in totaal 138.000 zitplaatsen.

Het jaar begon in een volledige lockdown vanwege de coronapandemie die ons land sinds maart 2020 teisterde. In maart, drie jaar na de eerste lockdown, werden de laatste coronabeperkingen opgeheven. Alles ging weer volledig open.

De productie en boekingen van voorstellingen en concerten kwamen snel op gang, en het publiek kwam na enige aarzeling weer volop naar de schouwburgen en concertgebouwen. Door de

beperingen in de eerste maanden beschikten de podia over het hele jaar gerekend over 84% van hun maximale zaalcapaciteit. Zowel het aanbod voor uitvoeringen als het bezoek bedroeg circa 90% van het niveau van 2019, het laatste normale jaar vóór corona. Kortom, de podia functioneerden na heropening vrij snel weer op het pre-coronaniveau.

Financieel liep het wat minder hard. De opbrengsten uit kaartverkoop haalden 78% van het pre-coronaniveau, terwijl de inkoopkosten al op 89% zaten. Kosten gaan voor de baat, enige vertraging na heropening kan dit verklaren. Maar er waren ook ongekende prijsstijgingen. De prijzen van huur, energielasten, lonen en eigenlijk alle vormen van inkoop deden de kosten stijgen. De gemeente-subsidie waarmee de podia gemiddeld 50% van hun exploitatie dekken, groeide echter slechts 4%.

Leeswijzer

De hier gepresenteerde cijfers gaan over 2022. Waar het kan vergelijken we dit met 2021, om groei of krimp een beeld te brengen. Omdat 2021 een bijzonder jaar was, vanwege de ingrijpende coronabeperkingen, is het soms relevanter om de vergelijking met de situatie vóór corona te maken. In die gevallen grijpen we terug op 2019.

De totaalcijfers over 2022 gaan over de podia die in 2023 lid zijn van de VSCD. Omdat het aantal podia dat lid is van de VSCD per jaar kan verschillen, gebruiken we geen totaalcijfers maar gemiddelden per podium bij het vergelijken van verschillende jaren.

We gebruiken de term podia voor verschillende soorten organisaties: schouwburgen, concertgebouwen, vlakke vloer theaters, culturele centra met een theater en wijktheaters. Op het programma van de die podia staan voorstellingen, concerten, shows en diverse soorten optredens. Hiervoor gebruiken we de verzamelnaam 'uitvoering'. Het publiek bestaat uit bezoekers, maar we tellen alleen het aantal keer dat men een bezoek brengt. Daarom spreken we over bezoeken, en niet over bezoekers.

1 VSCD leden: hoeveel, hoe groot, hoe verspreid

In 2023 zijn 153 podia aangesloten bij de VSCD¹. Zij zijn te vinden in heel het land. Onderling verschillen ze in omvang en type, wat ook varieert per landsdeel.

Groot en klein

De podia verschillen nogal in omvang, gemeten in het aantal bezoeken dat zij in een normaal jaar ontvangen. Voor deze indeling gaan we uit van het laatste normale jaar vóór corona: 2019. De meeste podia (42%) zijn middelklein. Een derde (35%) van de podia is klein. De middelgrote en grote podia zijn vrijwel even talrijk (11% en 12%).

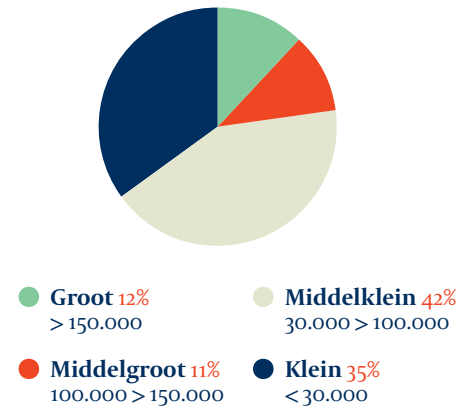
Podium of meer dan dat

Drie van de vijf podia (61%) heeft het programmeren van podiumkunsten als enige functie. Eén op de zes (14%) combineert dit met één andere functie, zoals filmhuis of congrescentrum. Een kwart (25%) zelfs met twee tot vijf andere functies.

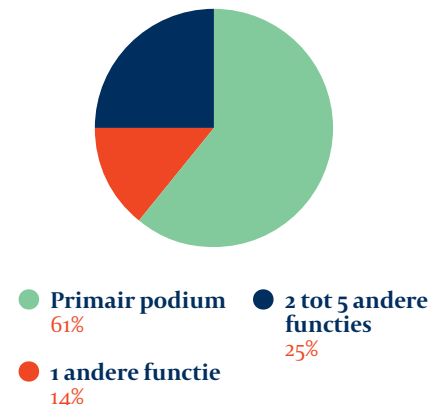
Podia die het programmeren van podiumkunst combineren met andere functies zijn vaak met kleine (54%) of middelkleine podia (30%).

Van alle andere functies komt die van congrescentrum het meest voor (31), gevolgd door bioscoop of filmhuis (23), centrum voor de kunsten (19), zelfstandige horeca (17), producent van podiumkunsten (17) en museum of tentoonstellingsruimte (6). Er zijn zelfs 17 podia die nog een andere functie hebben dan de hier genoemden, zoals bibliotheek, hotel of zelfs een conservatorium.

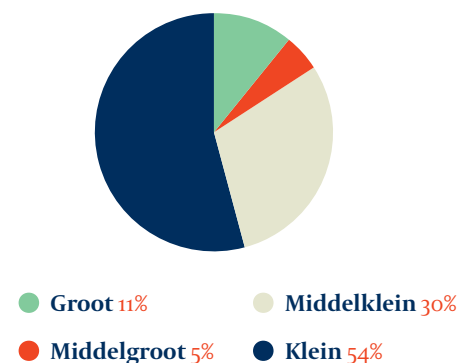
Podia naar grootte
gemeten in bezoeken per jaar

Primair podium of een combinatie

Combinatie
verdeeld naar podiumgrootte

¹ Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de gegevens van 148 VSCD leden, omdat van 5 leden de gegevens niet beschikbaar waren. Zie hoofdstuk 6 Verantwoording.

Goed verspreid over het land

De podia zijn redelijk gelijk verdeeld over het land, vergeleken met de spreiding van de bevolking. De omvang van de podia sloot aan bij de omvang van de bevolking per landsdeel². In het relatief dun bevolkte noorden en oosten is het aantal inwoners per podium het laagst. Opvallend is het hoge aantal inwoners per podium in het zuiden.

De podia in het dunbevolkte noorden en oosten zijn relatief klein, die in het dichtbevolkte westen en zuiden relatief groot. De omvang van de podia valt goed samen met het aantal inwoners.

Podia met meer dan één functie komen relatief veel voor in het noorden (53%) en het westen (43%). In het oosten (69%) en het zuiden zijn podia vaker (72%) alleen primair een podium voor podiumkunsten. De omvang van de gemeente speelt ook een rol. Alleen in de grootste gemeenten (meer dan 250.000 inwoners) zijn er meer podia die primair podium zijn dan podia die dit met een andere functie combineren. De podia met meerdere functies zijn het meest te vinden in middelgrote steden (tussen de 100.000 en 250.000 inwoners).

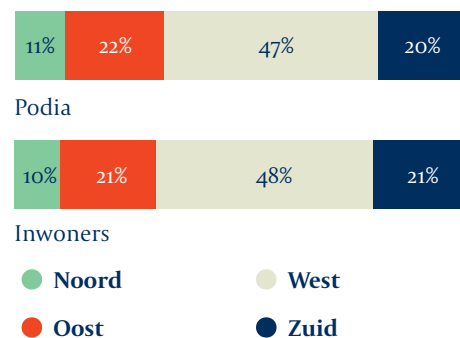
In 115 gemeenten was ten minste één van de bij de VSCD aangesloten podia te vinden. De meeste van die gemeenten hebben één schouwburg, concertzaal of cultureel centrum met een theater. In 16 grote gemeenten zijn meerdere bij de VSCD aangesloten podia te vinden. Hoeveel podia er in de overige 230 gemeenten zijn, is niet bekend, maar, gelet op het marktaandeel van VSCD-podia, zullen dit er niet veel zijn.

Andere functies podia

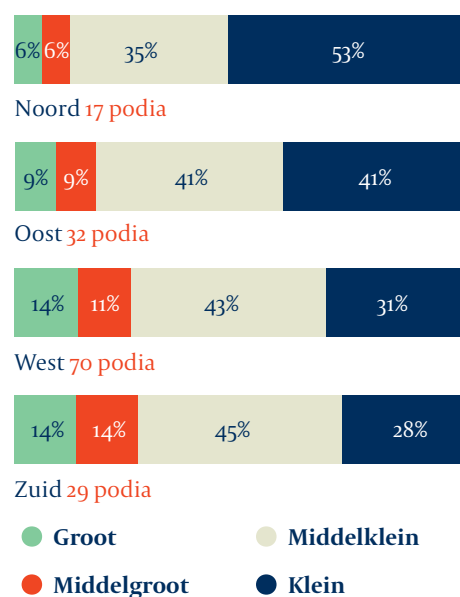
Podia en inwoners

onderverdeeld in de vier landsdelen

Podia per landsdeel

verdeeld naar podiumgrootte

² Indeling landsdelen CBS: Noord (Drenthe, Friesland, Groningen), Oost (Flevoland, Gelderland, Overijssel), West (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Zeeland), Zuid (Noord-Brabant, Limburg).

Groot marktaandeel behouden

Hoe groot is de markt voor podiumbezoek en welke plek nemen de VSCD leden daarin? Die vraag kunnen we beantwoorden met de meest recente cijfers van het CBS, over 2021³. Nederland telde in 2021 654 zalen voor professionele podiumkunsten, die door 334 organisaties werden beheerd. Hieronder vielen zowel schouwburgen, concertzalen en poppodia, als ook stadions en evenementenhallen waar professionele podiumkunstenaars regelmatig optraden.

Het aantal organisaties dat het publieke uitvoeringen van professionele podiumkunsten aanbod bestond in 2021 voor 45% uit bij de VSCD aangesloten schouwburgen en concertzalen, in totaal 151 podiumorganisaties.

Markt voor podiumbezoek

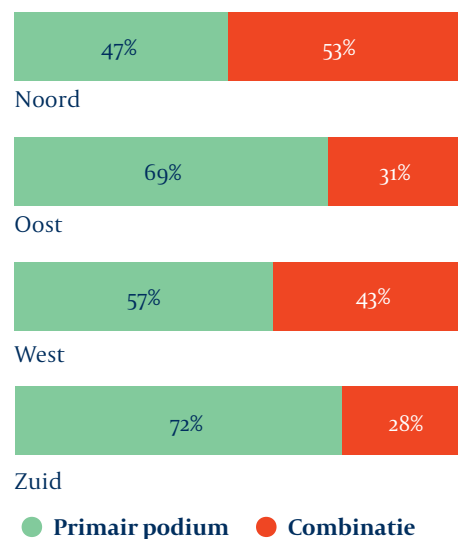
in 2021

	Nederland	VSCD	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
Organisaties	334	151	65	72	46
Uitvoeringen (x 1.000)	24,4	10,3	5,6	3,6	4,9
Bezoek (x 1.000)	4.122	1.865	883	901	472

De bij de VSCD aangesloten podia boden twee vijfde (42%) van alle 24 duizend uitvoeringen en trokken bijna de helft (45%) van alle 4,1 miljoen bezoeken aan. Een kwart (23%) van de uitvoeringen stond op poppodia die daarmee een vijfde (21%) van het bezoek trokken. In stadions en evenementenhallen vond 15% van de uitvoeringen en 21% van het bezoek plaats. Dit betrof grootschalige concerten met veel publiek. De rest van de markt, zo'n 20% van de uitvoeringen en 11% van de bezoeken, speelde zich af in kleine zalen die doorgaans relatief weinig gebruikt worden voor uitvoeringen.

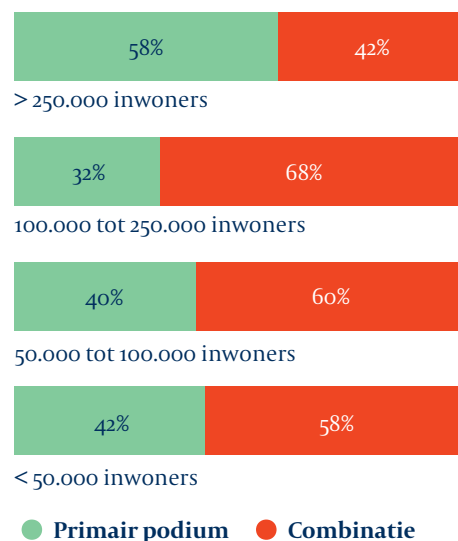
Primair podium of een combinatie

verdeeld per landsdeel

Primair podium of een combinatie

verdeeld naar grootte gemeente

³ CBS: Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio 2021. NB: Hoewel het CBS zich mede baseert op de VSCD en VNPF als bron, is de complementariteit van de gegevens niet volledig.

Krimp door corona

in 2021

	Nederland	VSCD	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
Organisaties	-1%	21%	10%	-27%	-19%
Uitvoeringen	-55%	-62%	-69%	-41%	76%
Bezoek	-79%	-79%	-84%	-78%	-38%

Corona heeft een stevig effect gehad op de markt en het aandeel van de verschillende spelers. De markt kromp in 2021 in uitvoeringen (-55%) en bezoek (-79%) enorm ten opzichte van 2019. De krimp bij VSCD podia bedroeg iets meer in uitvoeringen (-62%) maar gelijk aan de gehele markt in bezoeken. Voor poppodia gold ook dat het aantal uitvoering meer kromp dan de markt (-69%) en ook het aantal bezoeken nam sterker af (-84%). Het aantal aangesloten organisaties was in 2021 bij VSCD en Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF) toegenomen, wat waarschijnlijk het gevolg was van de nood aan een branchevereniging in tijden van crisis.

Het aantal organisaties dat uitvoeringen organiseerde in stadions en evenementenhallen kromp met 27%. De evenementensector had stevig te lijden onder corona, wat ook in deze daling is terug te zien. De overblijvers wisten relatief veel uitvoeringen overeind te houden (daling slechts 41%) maar het bezoek daalde net zo hard als de gehele markt (78%).

Een ander opvallend effect van corona is te zien in de enorme stijging (76%) van het aantal uitvoeringen in het 'overige circuit'. Dit waren gelegenheidsconcerten en voorstellingen in relatief kleine ruimtes die niet regulier voor uitvoeringen zijn bedoeld. Desondanks daalde ook het totale bezoek in dit circuit, maar wel het minst (slechts 38%).

2 Organisatie: de mensen en de gebouwen

De mensen achter de schermen

Bij de podia waren in 2022 in totaal 12,7 duizend mensen werkzaam in 4,3 duizend voltijdsbanen. Een voltijdsbaan (of fte: full time equivalent) bedroeg bij de podia 36 uur per week.

Twee van de vijf personen (41%) werkte in loondienst, een kwart (28%) als vrijwilliger en de rest was zzp'er (13%), ingehuurd via uitzend- of detacheringsbureau (15%) of stagiair (3%).

Van alle banen was 75% ingevuld met medewerkers in loondienst. Zij werkten gemiddeld bijna drie dagen per week, ofwel 0,63 fte. Ingehuurde krachten, vrijwilligers en stagiairs hadden een kleiner aandeel in de formatie (4% tot 8%). Ook werkten zij gemiddeld minder uren per week. Omgerekend naar fte's werkten zzp'ers 0,19 fte, ingehuurd personeel 0,17 fte en vrijwilligers 0,07 fte. Stagiairs werkten ruim twee dagen per week: 0,43 fte.

Meer mensen aan het werk

Toen corona voorbij was moesten de podia personeel aantrekken om open te kunnen. Dat is goed gelukt, ondanks een tekort op de arbeidsmarkt, waar alle werkgevers tegelijk op zoek waren naar personeel. De gemiddelde formatie per podium groeide niet alleen na corona, maar zelfs ten opzichte van vóór corona (31,5 fte in 2019 naar 33,0 fte in 2022, 5% groei). Dit kan duiden op extra werk dat gedaan moest worden bij het heropenen van de maatschappij in februari.

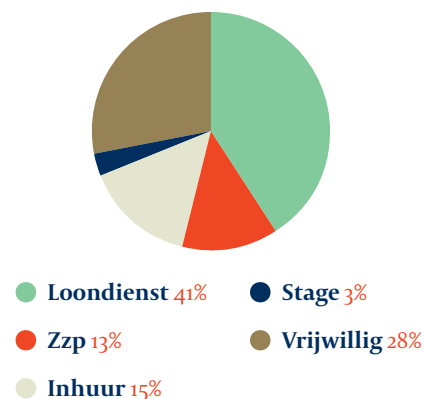
Formaties per podium

Verdeeld over type overeenkomst

	2022	2019	+/- %
Loondienst	24,9	23,5	6%
Zzp	2,3	1,7	34%
Inhuur	2,7	3,3	-19%
Stage	1,4	1,6	-9%
Vrijwillig	1,7	1,4	18%
Totaal	33,0	31,5	5%

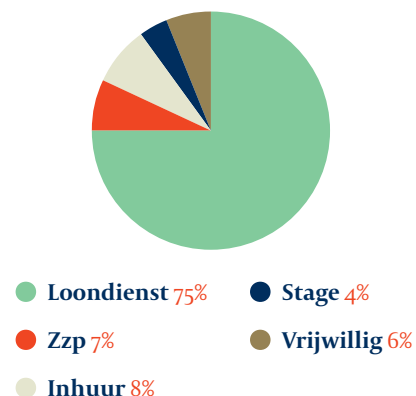
Personen

verdeeld over type overeenkomst

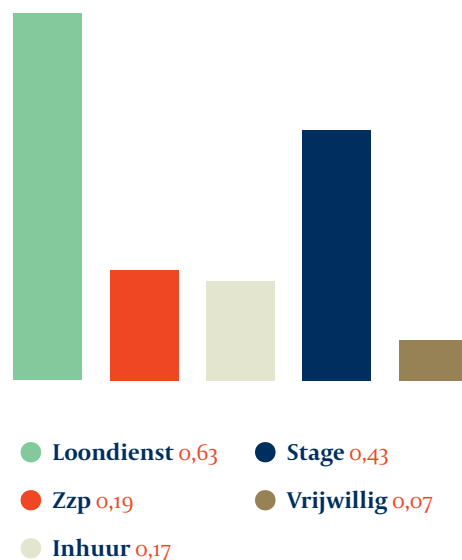
Formatieplaatsen

verdeeld over type overeenkomst

Formatieplaats per persoon

verdeeld over type overeenkomst

De verdeling van de gemiddelde formatie over de verschillende type overeenkomst veranderde ook. Het aantal fte's in loondienst steeg met 6%, terwijl de inzet van zzp'ers in fte's gemeten een derde toenam (34%). De inhuur daalde met 19%, en werd deels omgezet naar loondienst, nadat de wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) payroll gelijkstelde aan medewerkers in loondienst. Vrijwilligers stegen in fte's gemeten met een twintigste (18%), stagiairs daalde met een tiende (-9%). Ook deze verandering kunnen we zien als tijdelijke afwijkingen vanwege de herstart na corona.

Wie doet wat

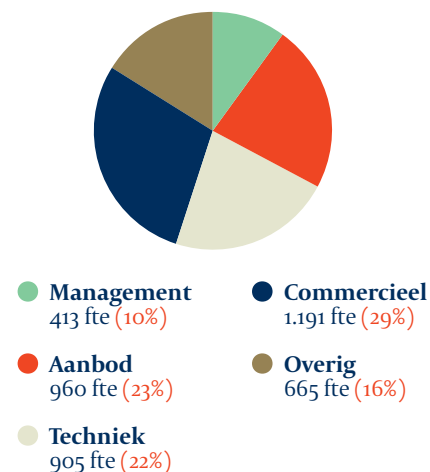
De formatie bestond in 2022 voor een tiende (10%) uit functies in het algemene management: directie en financiën. Een kwart (23%) uit functies waren gericht op het aanbod voor het publiek: programmeurs, educatoren, marketeers en kassamedewerkers. Bijna een kwart (22%) werkte in de techniek. Een derde (29%) was belast met de commerciële taken; verhuur en horeca. Onder de overige 16% vielen onder andere de ICT en facilitair medewerkers.

De verdeling over de functies kwam sterk overeen met die van vóór corona. Alleen de overige functies waren in aandeel en omvang gegroeid (23%). Het kan zijn dat het weer opengaan van de podia een extra inzet van met name de facilitaire functies vroeg.

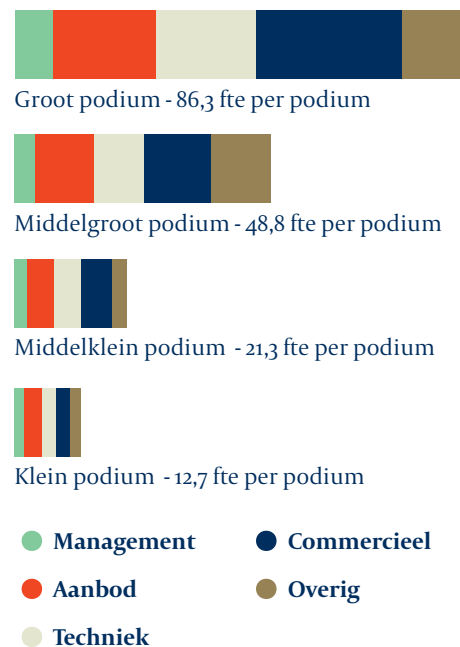
Hoe groter het podium, hoe groter de gemiddelde formatie.

De verdeling over de functies hing ook af van de omvang van het podium. Grote podia hadden schaalvoordeel in managementfuncties en functies in het publieksaanbod. Hoe kleiner het podium, hoe groter het aandeel van beide functies in de gehele formatie. Omgekeerd namen commerciële functies (verhuur, horeca) een groter aandeel in naarmate het podium groter was.

Verdeling fte's over functies

Verdeling van functies per podiumgrootte

Geen podium zonder vrijwilligers

Hoe kleiner het podium, hoe meer vrijwilligers er het werk doen. Bij een klein podium was in 2022 bijna de helft (46%) van het aantal mensen dat er werkt vrijwilliger, bij een groot podium ruim één op de tien (12%). Naarmate een podium groter was, nam het aandeel vrijwilligers af en het aandeel zzp'ers of ingehuurde krachten toe. Het aantal mensen in loondienst nam ook iets toe naarmate het podium groter was.

Gebouwen, zalen en zitplaatsen

De podia waren in 2022 gehuisvest in 189 gebouwen, waarin zich 309 zalen bevonden met in totaal 138.000 zitplaatsen. Bijna driekwart van de podia (73%) heeft één of twee zalen.

Podia met één zaal zijn gemiddeld klein van omvang (425 stoelen). Naarmate het aantal zalen toeneemt, neemt ook de omvang van de grootste zaal toe. De kleinste zaal heeft doorgaans een omvang van rond de 200 stoelen.

Omvang van zalen bij podia

Gemiddeld aantal zitplaatsen per zaal

Zalen	Zaal 1	Zaal 2	Zaal 3	Zaal 4	Zaal 5
1	425				
2	616	212			
3	978	440	202		
4	796	341	313	204	
5	1.107	611	529	271	188

De meeste podia huurden het gebouw van de gemeente en droegen zelf de zorg voor klein onderhoud. Bij de helft van de podia lag de zorg voor groot onderhoud bij de gemeente, een kwart zorgt daar zelf voor en in de rest van de gevallen deden podium en gemeente dit samen.

Mensen in loondienst, flexibel of als vrijwilliger

Groot podium

Middelgroot podium

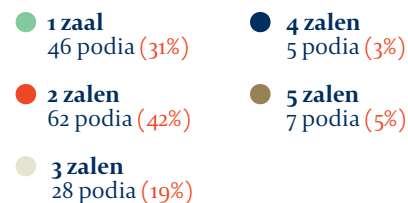
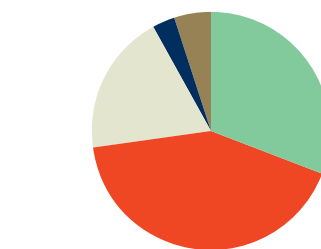
Middelklein podium

Klein podium

Podia naar aantal zalen per podium

3 Uitvoeringen en bezoek podiumkunsten

Vrijwel volledig herstel

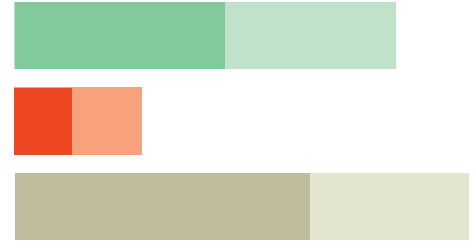
De VSCD podia trokken in 2022 met 27 duizend voorstellingen en concerten in totaal 7,7 miljoen bezoeken. De zalen vulden zich weer na corona. Per podium steeg het aantal uitvoeringen van 92 in 2021 naar 199 in 2022, wat 89% is van het pre-coronaniveau (223 uitvoeringen in 2019). Het bezoek per uitvoering ging ook omhoog van 185 in 2021 naar 303 in 2022, wat 90% van het niveau vóór corona betreft (337 bezoeken in 2019).

Maximaal beschikbare zaalcapaciteit

bij coronabeperkingen in 2022

Datum	Dagen	Regel	Capaciteit	Stoelen	Max. beschikbaar
01-jan	25	Lockdown	0%	-	-
26-jan	23	1,5 meter, CTB, max 1250, 22 uur dicht	25%	241	5.537
18-feb	7	> 500 zitten, mondkap, 01 uur dicht	90%	867	6.067
25-feb	26	> 500: testen	90%	867	22.534
23-mrt	100	Geen	100%	963	96.300
01-jul	62	Zomerstop	0%	-	-
01-sep	121	Geen	100%	963	116.523
Totaal	364				246.961
		Per dag			812
		Exclusief zomerstop (juli en augustus)			
		Normaal			963
		Beschikbaar			84%

Beschikbare capaciteit en bezettingsgraad

- **2022**
Beschikbaar 84%
waarvan bezetting 55%
- **2021**
Beschikbaar 28%
waarvan bezetting 45%
- **2019**
Beschikbaar 100%
waarvan bezetting 65%

Vollere zalen

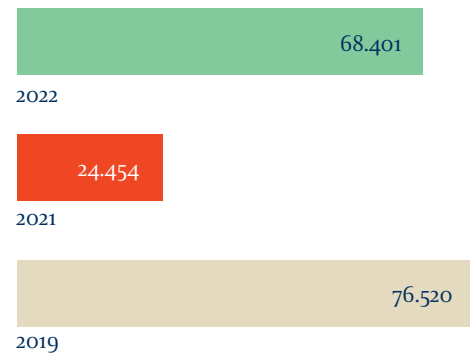
Coronabeperkingen waren in februari 2022 grotendeels en in maart 2022 volledig voorbij. De kaartverkoop kwam op gang, ook de voorverkoop van het seizoen 22/23. Na deze vertraagde start hebben de podia even goed gepresteerd als vóór corona.

Ter vergelijking nemen we de prestaties uit 2019. In de jaren er na, zelfs tot en met het eerste kwartaal van 2022 golden coronabeperkingen en beschikten podia beperkt over hun zalen. In 2021 kon maar 28% van de maximale capaciteit gebruikt worden, in 2022 is dit 84%.

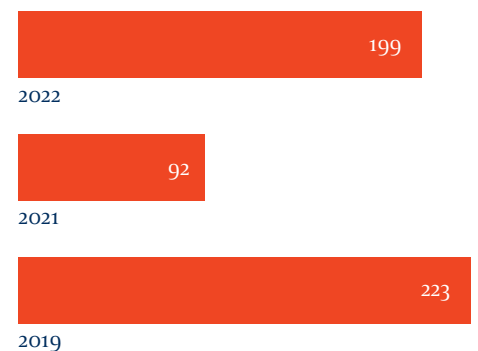
Dit beperkte ook de bezettingsgraad. In 2019 was gemiddeld 65% van de beschikbare stoelen van de grootste zaal bezet. Dit daalde in 2021 naar 45% en steeg in 2022 naar 55%.

De kaartverkoop toonde herstel. Het gemiddeld aantal kaarten dat een podium in 2022 verkocht zat op 89% van het niveau 2019. De verkoop liep vaker via de website en minder vaak aan de kassa van het podium.

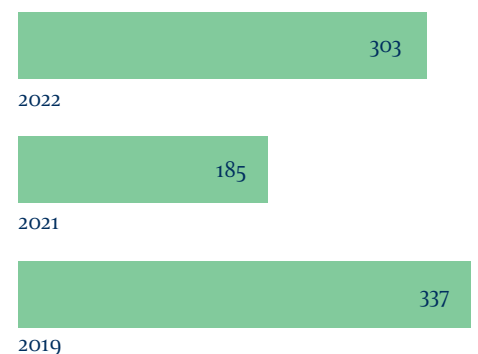
Aantal verkochte kaarten per podium

Aantal uitvoeringen per podium

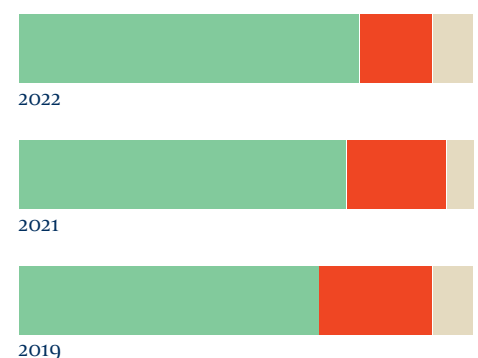

Aantal bezoekers per uitvoering

Aantal verkochte kaarten

via internet, kassa of derden

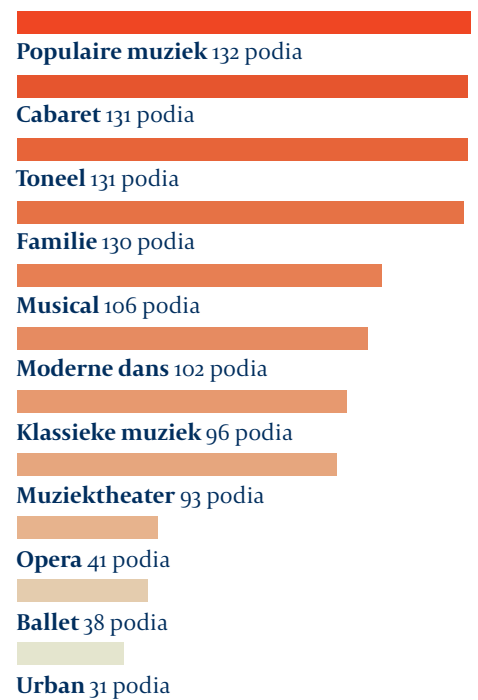
● Internet ● Via derden
● Kassa

Veel cabaret, volste zalen bij populaire muziek

Het programma van de podia bevatte een brede keuze aan verschillende genres. We onderscheiden 12 genres. Meer dan 70% van de podia bood 6 tot 10 genres aan. Op het meeste aantal podia werden aangeboden de genres populaire muziek (132 podia), cabaret (131 podia), toneel (131 podia) en familievoorstellingen (130 podia). Op het minst aantal podia waren te vinden de genres opera (41 podia), ballet (38 podia) en urban (31 podia).

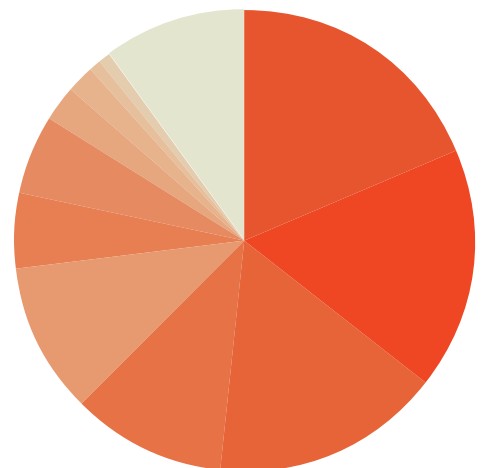
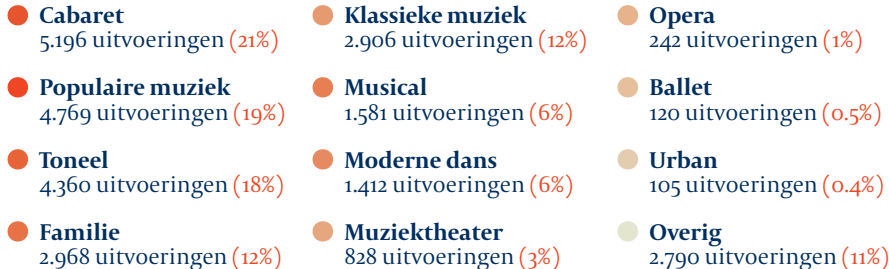
Het grootste deel van de uitvoeringen bestond uit cabaret (21%), populaire muziek (19%) en toneel (18%). De publieke belangstelling voor het geboden programma verdeelde zich niet evenredig. Sommige genres wisten grotere zalen te vullen. Zo trok populaire muziek een groter deel van het publiek (23%) dan het aandeel in het programma (19%). Dat gold ook voor klassieke muziek, musical en cabaret. Relatief minder goed bezocht werden toneel- en familievoorstellingen.

Per genre aantal podia waar dit geprogrameerd is

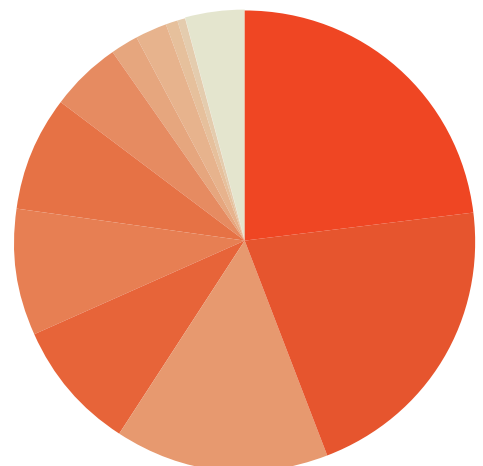
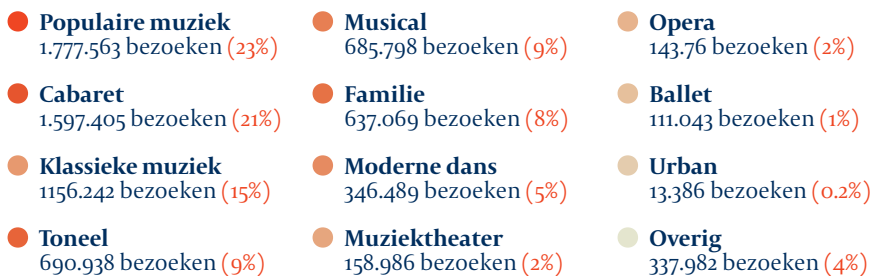
Uitvoeringen per genre

in volgorde van grootte

Bezoeken per genre

in volgorde van grootte

Spreiding over het land

Net als de podia was het aanbod van en het bezoek aan de podiumkunsten redelijk verdeeld over het land. In het westen waren aanbod (53%) en bezoek (56%) relatief groter dan de bevolking (48%). Er was meer in het westen te zien, en het werd ook meer bezocht. Podia in het westen toonden ook relatief veel van het buitenlands aanbod, waarmee het ook publiek trok uit andere landsdelen.

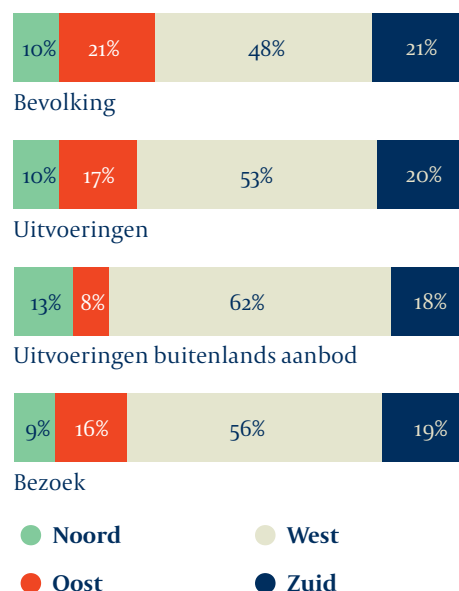
Podia in het noorden programmeerden relatief veel van het buitenlands aanbod, afgezet tegen de bevolking. Voor het zuiden en het oosten gold het tegenovergestelde: relatief weinig (buitenlands) aanbod en weinig bezoek, vergeleken met de bevolking aldaar.

Hoewel 14% van de bevolking in de 4 grote steden woont en men er beschikt over 16% van alle podia, vond slechts 12% van alle uitvoeringen er plaats. Per genre was dit aandeel nogal verschillend: 57% van alle uitvoeringen van opera en klassieke muziek vonden in de vier grote steden plaats, evenals 46% van alle toneel, 43% van alle dans, 29% van alle muziektheater en 20% van alle populaire muziek. Familievoorstellingen (17%) en cabaret (13%) waren redelijk gelijkmatig verdeeld tussen de vier grote steden en de rest van het land, maar voor musicals (4%) moest men vooral buiten de vier grote steden zijn.

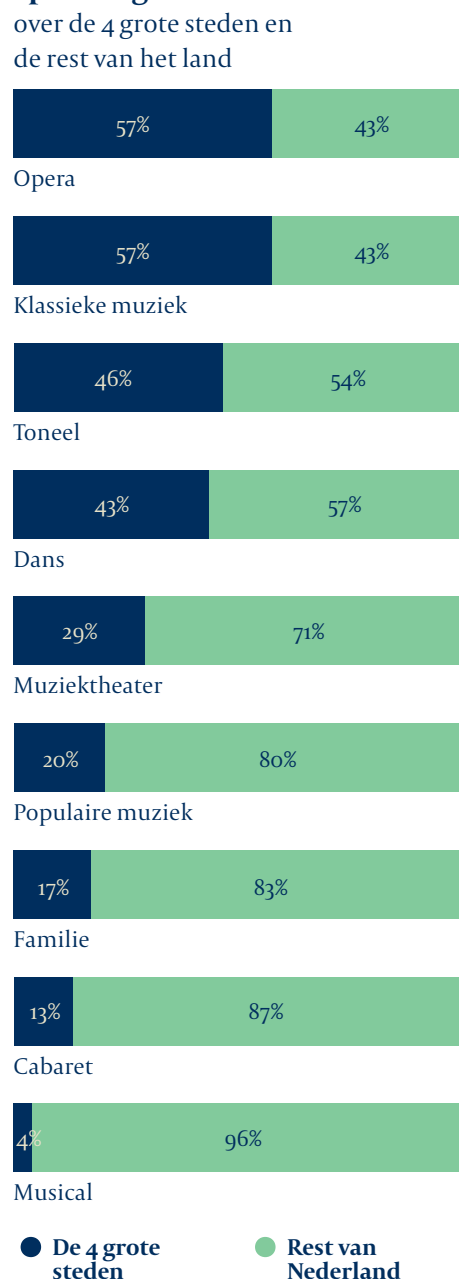
Vrije producties en rijksgesubsidieerd aanbod

Op de podia stonden zowel uitvoeringen van commerciële producenten (ook wel 'vrije producenten' genoemd) als van producenten die rijkssubsidie ontvangen. In totaal maakten in 2022 de gesubsidieerde uitvoeringen 12% van het totale aanbod op de podia uit. Met subsidies werden vooral bepaalde genres mogelijk gemaakt: opera (81% van het aanbod), dans (42% van het aanbod), toneel (29% van het aanbod) en klassieke muziek (23% van het aanbod). In de genres populaire muziek (2%), musical (1%) en cabaret (0%) was van gesubsidieerd aanbod vrijwel geen sprake.

Spreiding aanbod en vraag onderverdeeld naar landsdeel

Spreiding aanbod over de 4 grote steden en de rest van het land

Een van de uitgangspunten van rijkssubsidie is dat het bijdraagt aan de geografische spreiding van de kunsten⁴. Toch was de spreiding van het rijksgesubsidieerde aanbod over de podia bepaald niet gelijkmatig. Hierboven toonden we dat met subsidies vooral bepaalde genres mogelijk worden gemaakt, en ook dat die genres relatief veel op de podia in de vier grote steden te zien waren.

Kijkend naar hoe uitvoeringen van gesubsidieerde producenten en het bezoek zich over het land verspreidden, valt op dat in de landsdelen Noord, Oost en Zuid er relatief weinig rijksgesubsidieerde uitvoeringen waren, vergeleken met het aantal podia aldaar. Ook waren de bezoekcijfers relatief laag.

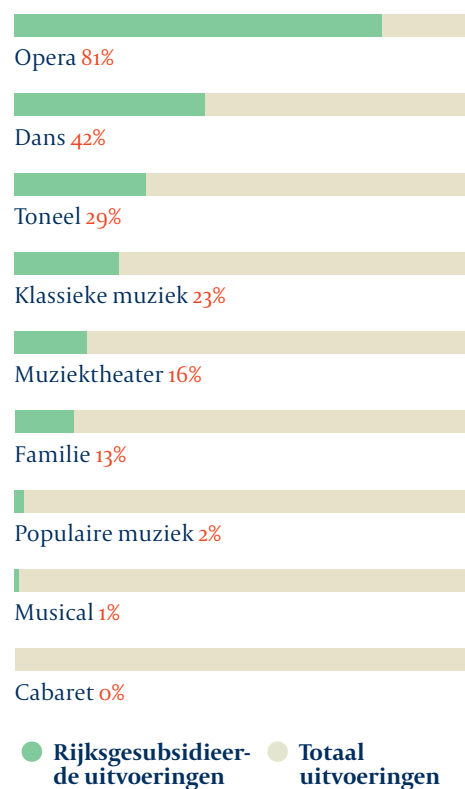
Het westen toonde meer dan de helft (60%) van het gesubsidieerde aanbod en trok driekwart (78%) van het bezoek aan gesubsidieerd aanbod. Binnen het westen was een groot deel van het aanbod (45%) en het bezoek (70%) in de vier grote steden te vinden, en daarbinnen een flink deel in Amsterdam, waar een vijfde (22%) van het gesubsidieerde aanbod stond en ruim twee vijfde (44%) van het bezoek aan dat aanbod plaatsvond.

Schoolgaande jeugd komt weer

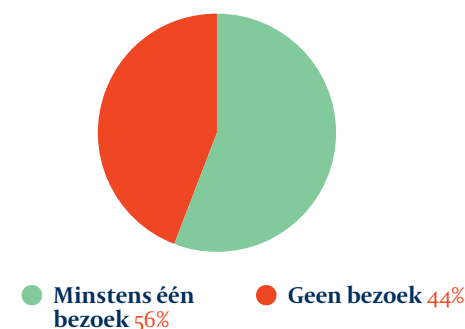
Het bezoek door de schoolgaande jeugd (primair en voortgezet onderwijs) is niet precies bekend. Bij benadering kunnen we zeggen dat 56% van de schoolgaande jeugd ten minste één keer naar een uitvoering ging in 2022⁵. Daarmee is dit aantal vrijwel gelijk aan dat in 2019.

Gedurende de coronapandemie was dit aantal dramatisch laag, vanwege de sluiten van podia en scholen. In 2021 kwam nog maar 15% van de schoolgaande ten minste één keer naar een uitvoering.

Marktaandeel rijksgesubsidieerd aanbod per genre

Aandeel schoolgaande jeugd dat ten minste één keer per jaar naar een uitvoering gaat

⁴ “Onze Minister is belast met het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen, sociaal en geografisch spreiden of anderszins verbreiden van cultuuruitingen; hij laat zich daarbij leiden door overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid.” Wet op het specifiek cultuurbeleid, artikel 2.

⁵ Benadering op basis van: CBS, Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio; CBS, Bevolking; kerncijfers; CBS, Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio; SCP, Wat hebben mensen met cultuur?, Tabel 3.1.

Online en hybride: hype of trend?

De coronabeperkingen dwongen podia en producenten tot creatieve oplossingen. Ten tijde van volledige lockdowns werden uitvoeringen en concerten gespeeld voor lege zalen en online aangeboden, zodat men thuis er van kon genieten. En ook bij beperkte openstelling, wanneer men op 1,5 meter van elkaar moest zitten, werden uitvoeringen ook en soms tegelijk online aangeboden (zgn. hybride).

In 2022 boden de podia 168 uitvoeringen online (zonder publiek) en 346 hybride (met publiek). Dit was tezamen slechts 2% van het totale aanbod, maar gedurende de lockdowns was dit het enige wat te bekijken was. Het trok 1,2 miljoen online bezoeken, naast de 7,7 miljoen bezoeken aan de podia.

Dit is aanzienlijk minder dan in 2021, toen de coronabeperkingen veel langer duurden. In dat jaar werden 831 uitvoeringen alleen online (zonder publiek) en 160 hybride (met publiek) gegeven. Dat was 6,5% van het totale aanbod. Het online bereik overtrof in 2021 het bezoek aan de podia: 3,4 miljoen online tegenover 2,3 miljoen in de zaal. Er werd ook vaker voor betaald. In 2021 was 6% van het online aanbod betaald, in 2022 nog maar 1%.

Online en hybride uitvoeringen en bezoek

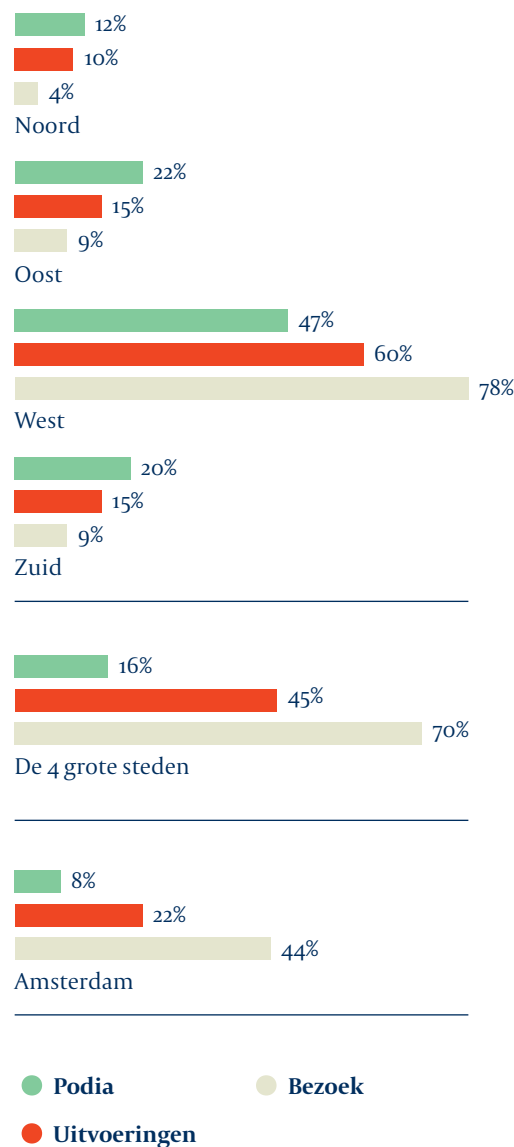
2022	Online	Hybride	Totaal
Uitvoeringen	167	294	461
Bezoek (x 1.000)	987	235	1.222
Waarvan betaald	1%	5%	1%

2021	Online	Hybride	Totaal
Uitvoeringen	831	160	991
Bezoek (x 1.000)	3.471	112	3.584
Waarvan betaald	3%	67%	5%

Zijn online podiumkunsten een tijdelijk fenomeen? De terugval in aanbod en bezoek in 2022 zal ongetwijfeld komen doordat de podia weer open gingen. Maar de omvang was nog altijd indrukwekkend. De tijd zal leren of dit parellele kanaal een vast onderdeel wordt van de podiumkunsten en of er zicht komt op een businessmodel.

Spreiding gesubsidieerd aanbod

aandeel podia, gesubsidieerde uitvoeringen en bezoek daaraan

Overige activiteiten

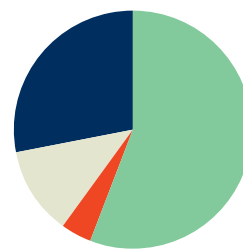
Naast een programma van concerten en voorstellingen van professionele kunstenaars boden podia hun gebouw ook aan voor diverse andere bijeenkomsten: commerciële verhuur, besloten uitvoeringen, optredens van amateur podiumkunsten en maatschappelijke evenementen. Het totaal aantal overige activiteiten deed niet onder voor het aantal concerten en voorstellingen.

Het bezoek aan overige activiteiten was echter aanzienlijk minder omvangrijk dan bezoek aan het programma. Vooral bij commerciële verhuur was het aantal bezoekers per verhuring laag. Het ging hier niet om volle zalen, maar om de exclusieve toegang voor beperkte groepen waarvoor het podium werd afgehuurd. Bij besloten uitvoeringen en optredens van amateurs was de zaal gemiddeld net zo goed gevuld als bij professionele uitvoeringen.

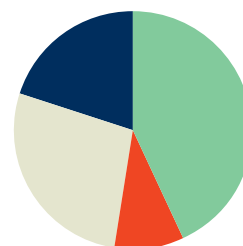
Programma en overige activiteiten

	Activiteiten (x 1.000)	Bezoek (x 1.000)	Bezoek/activiteit
Programma	27,3	7.657	281
Overige activiteiten	26,4	3.238	123

Overige activiteiten

Bezoek overige activiteiten

4 Exploitatie: baten en lasten

In 2022 bedroeg de gezamenlijke baten van de VSCD podia € 605 miljoen. Dit bestond voor 50% uit eigen inkomsten, voor 45% uit reguliere subsidies en voor 5% uit coronasteun. De lasten bedroegen € 610 miljoen. Deze bestonden voor 36% uit personeelslasten, 30% inkoopkosten, 21% huisvestingslasten en 13% organisatielasten.

Inkomsten uit kaartverkoop blijft wat achter

Hoewel 2022 in volledige lockdown begon en de podia pas vanaf medio februari echt open gingen, brachten de podia in de resterende tijd de inkoop en verkoop terug naar het niveau vóór corona. Gemiddeld per podium bedroegen de kosten van inkoop 89% van het niveau in 2019. De kassaverkoop bleef daarbij achter (78% van 2019), net als de horeca omzet (81% van 2019). Opvallend goed deed de commerciële verhuur, die 33% meer bedroeg dan in 2019.

Exploitatie van het aanbod van een gemiddeld podium

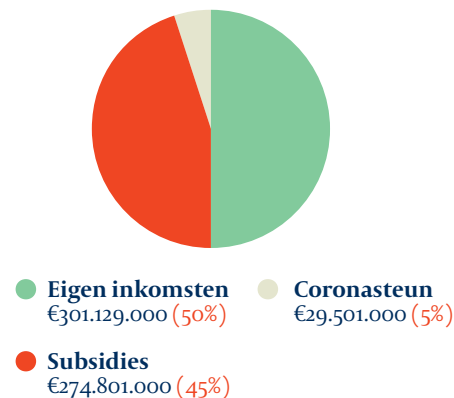
x € 1.000

	2019	2022	Index (2019=100%)
Kassaverkoop	1.666	1.305	78%
Horecaomzet	529	426	81%
Verhuuromzet	260	346	133%
Af: inkoopkosten	-1.584	-1.409	89%
Saldo	871	668	77%

De exploitatie per uitvoering was meer rendabel dan in 2019. De inkoopkosten per uitvoering lagen bijna weer op het niveau van 2019, maar de verkoop lag duidelijk hoger. Dit mede dankzij hogere opbrengsten per bezoek.

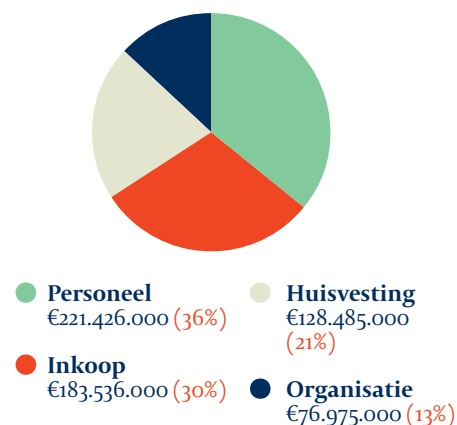
Totale baten

Totaal € 605.431.000

Totale lasten

Totaal € 610.422.000

Exploitatie van het aanbod

gemiddeld per podium x € 1

	Inkoopkosten per uitvoering	Verkoopomzet per uitvoering	Verkoopomzet per bezoeker
2022	5.738	6.650	22,53
2021	3.882	3.320	18,57
2019	5.815	6.226	18,93

Huisvesting: stijgende huren en energielasten

De huisvestingslasten per podium waren 19% hoger dan in 2021. Dit komt vooral door stijgende huur- of hypotheeklasten, die met 13% toenamen. Vier vijfde van de podia (81%) huurde het gebouw.

Door de coronabeperkingen was het verbruik van gas, licht en water in 2021 laag en steeg het in 2022 met 42%. Dit kwam niet alleen door toegenomen activiteiten, maar ook door stijgende tarieven. Twee derde van de podia (68%) had in 2022 een variabel energiecontract⁶. Bij 85% van de podia stegen de verbruikskosten, gemiddeld met 55%. De overige 15% podia wisten de kosten de minderen.

De onderhoudskosten namen per podium toe (12%). Ruim drie kwart van de podia (77%) is zelf verantwoordelijk voor het klein onderhoud aan het gebouw.

Huisvestingslasten per podium

x € 1000

	2021	2022	Index (2021=100%)
Huur	540	610	113%
Verbruik	111	158	142%
Onderhoud	165	186	112%
Overig	54	79	147%
Totaal	870	1.033	119%

6 Vraag van de maand mei 2022, VSCD.

Personeel: meer mensen, kosten binnen de perken

Met de toename van activiteit nam ook de inzet van personeel toe. De formatie steeg met 18%, terwijl de totale personeelskosten toenamen met 22%. Per formatieplaats een stijging van 3%. Voor deze groei zijn meerdere verklaringen. De sociale partners kwamen een loonstijging in 2022 overeen van 3%⁷. Kostenopdrijvende factoren, zoals periodieke loonstijgingen en hoger ziekteverzuim, wogen blijkbaar op tegen kostendrukkende zaken. Zo is de aanwas van personeel vooral in uitvoerende functies, die relatief lager beloond werden.

Personeelskosten, formatie en kosten per fte

gemiddeld per podium

	2021	2022	Index (2021=100%)
Personeelskosten x € 1000	1.397	1.710	122 %
Formatie (fte)	27,9	33	118 %
Kosten per fte x € x 1000	50	52	103 %

Ziekteverzuim

% van het aantal werkdagen

		Index (2019=100%)
2022	4,67%	105%
2021	4,50%	101%
2019	4,45%	100%

7 CAO Nederlandse Podia 2022-2024, VSCD en Kunstenbond.

Subsidies: verdeling over het land en de podia

De podia ontvingen € 304 miljoen aan subsidies. De belangrijkste subsidiënt is de gemeente, goed voor 87% van alle ontvangen subsidies. In totaal ontvingen 70 podia subsidies van Rijkscultuurfondsen⁸ en 26 Podia ontvingen een subsidie van de provincie.

In 2022 is ook nog een laatste deel van de coronasteun ontvangen: € 30 miljoen, uitgekeerd aan 118 podia.

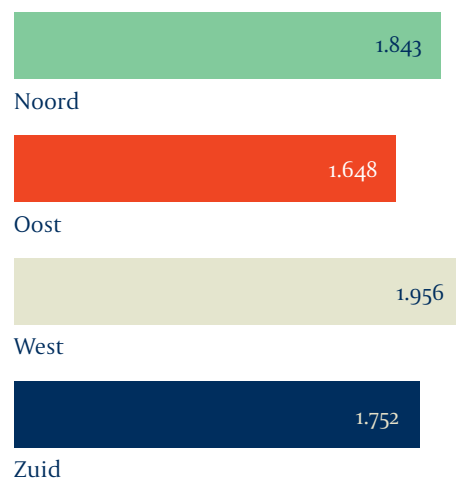
Subsidies en het aantal ontvangende podia

Subsidies	(x €1.000)	%	Aantal podia
Gemeente	266.213	87%	142
Provincie	530	0%	26
Rijk	8.058	3%	70
Coronasteun	29.501	10%	118
Totaal	304.302	100%	

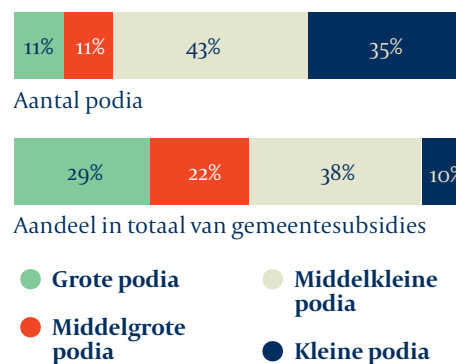
De landelijke verdeling van het totaal aan gemeentesubsidies ging gelijk op met de verdeling van het aantal podia over de landsdelen. Relatief gesproken waren de subsidies iets hoger in landsdeel Noord en in West, en lager in Zuid en Oost. De subsidies van de Rijksfondsen kwamen voor 80% terecht bij 27 podia in 10 gemeenten. Van de € 0,5 miljoen provinciale subsidies kwam de helft van de provincie Overijssel, ten goede van 4 podia.

Hoe groter het podium, hoe groter het aandeel in de totale hoeveelheid gemeentesubsidies. De 11% grootste podia ontvingen 29% van alle gemeentesubsidies, en de 35% kleinste podia ontvingen 10% van alle gemeentesubsidies. De Rijksfondsen richtten zich vooral op de middelkleine podia.

Gemeentesubsidie per podium naar landsdeel x € 1000

Verdeling gemeentesubsidies naar podiumgrootte

⁸ Voornamelijk Fonds Podiumkunsten en Fonds Cultuurparticipatie.

Subsidies bleven achter bij stijgende prijzen

De kosten van de podia zijn in 2022 onder meer gestegen door de stijgende huurprijzen (13%), energietarieven (44%) en lonen (3%). De inkoop van aanbod kende ook een scherpe prijsstijging (62%), omdat er ook weer volledige zaalcapaciteit verkocht kon worden. En ook de overige inkoopkosten namen toe met de algemene prijsontwikkeling, die in 2022 11,8% bedroeg⁹.

Deze prijsstijgingen staan in schril contrast met de stijging van de gemeentesubsidies. In vergelijking met 2021 zijn de subsidies van gemeenten gemiddeld met 4% gestegen, met in totaal € 11,4 miljoen. Door de prijsstijgingen kan men minder kopen voor elke euro subsidie.

 ⁹ CBS, consumentenprijsindex 2022, jaarmutatie afgeleid (zonder consumentenbelastingen).

5 Blik op 2023

De podia zijn in 2022 de weg ingeslagen naar het niveau van vóór corona en ver gekomen. De kaartverkoop in het afgelopen jaar wijst er op dat deze trend zich voort zal zetten en in 2023 het niveau van vóór corona minstens zal evenaren.

Door de prijsstijgingen in 2022 bleek het niveau van de kosten structureel hoog. Energietarieven zijn gedaald, maar kunnen zo weer stijgen. De huur en de lonen zijn echter van structurele aard. In 2023 stijgen de lonen in de CAO Nederlandse Podia met 5%.

Producenten kampen op hun beurt net zozeer met stijgende prijzen en zullen dit in hun verkoopprijzen verwerken. Overheden stellen Fair Practice als voorwaarde aan productiesubsidies, wat de inkooprijzen van gesubsidieerde producties zal doen stijgen.

De vraag is in hoeverre de hogere kosten door het teruggekeerde publiek kan worden gedragen, door een hogere prijs te betalen en vaker te komen. De gemiddelde opbrengst per bezoek steeg in 2022 met 8%. Kan deze trend zich voortzetten? De koopkracht neemt in 2023 met 1,9% toe¹⁰, maar of dit voldoende ruimte biedt voor extra uitgaven aan podiumbezoek is niet zeker. Een dreigende BTW-verhoging kan verder roet in het eten gooien, zelfs als die voor alle producten en diensten van kracht wordt. Hoe duurder het leven, hoe zuiniger men leeft.

De gemeentesubsidies verliezen hun koopkracht

wanneer indexatie niet meebeweegt met de prijzen. Maar gemeenten zijn op hun beurt afhankelijk van de uitkering uit het gemeentefonds, waarvan een gevreesde herziening in 2025 nu al zijn schaduw vooruit werpt.

Ergens dit jaar komen deze ontwikkeling bij elkaar en stellen podia voor de keuze om kritisch in de kopen, het aanbod mogelijk te minderen, en een programma met de grootste kans op verkoop samen te stellen. Verdere groei van commerciële activiteiten ligt voor de hand. Intensieve marketing en actievere fondswerving zijn denkbare ontwikkelingen.

Er zijn beloftevolle inhoudelijke bewegingen gaande in de podiumkunsten, zoals het meer lokaal produceren, regionale samenwerking in programmeren, werken met gemeenschappen bij het bepalen van het programma en korter op de actualiteit produceren en programmeren. Deze taken vragen tijd, geld en een lange adem. Op korte termijn kan dit botsen met de financiële klem waarin podia dit jaar dreigen te raken. Op langere termijn kan het een steviger basis onder het publiek leggen. Voor podia en overheden een onderwerp om gelijkgestemd te raken.

¹⁰ Centraal Planbureau, Macro Economische Verkenningen 2024.

6 Verantwoording

De Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

VSCD is sinds 1947 de branchevereniging van podia in Nederland. Het podium is de plek waar kunst tot leven komt. De VSCD ondersteunt, verbindt en representeert deze plekken van ontspanning, reflectie, verhalen en verwondering. De VSCD werkt aan een sterke positie van de podiumkunsten in Nederland. Een positie midden in de samenleving. Een sterke politieke lobby (lokaal en landelijk) en financieel gezond.

Populatie in 2022

In 2023 ontvingen alle 153 leden van de VSCD de TAS enquête, waarvan 119 die invulden. Voor de non-response is een schatting gedaan, op basis van gegevens van podia in dezelfde omvang klasse. Van 5 podia waren de gegevens niet goed bruikbaar. In totaal zijn de gegevens van 148 podia gebruikt in dit rapport om een beeld te schetsen van 2022. Bij vergelijking met 2021 worden de gegevens van 140 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn. Bij vergelijking met 2019 worden de gegevens van 115 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn.

Het Theater Analyse Systeem: de toetssteen voor podia

Het Theater Analyse Systeem (TAS) is sinds 1996 het online benchmarksysteem voor de leden van de VSCD, gevoed door de inbreng van de leden. Podia kunnen hun bedrijfsvoering onderling vergelijken en inzicht krijgen in de staat van de branche als geheel. In het TAS staat informatie over het programmerings- en personeelsbeleid, de exploitatiebijdragen, de bezoekersaantallen en de marktaandelen van onze leden. Deze informatie wordt ieder jaar via een vragenlijst opgehaald.

Er zijn verschillende referentiegroepen waar podia zich aan kunnen toetsen, bijvoorbeeld op basis van het aantal stoelen, het aantal uitvoeringen, het aantal zalen, het aantal inwoners in de gemeente, of bijvoorbeeld het feit of de horeca is verpacht of niet.

Onderliggende gegevens

De publicatie is met de grootste zorg samengesteld. Een verantwoording voor de publicatie is apart opgesteld, en bevat de tabellen met de gegevens die in deze publicatie grafisch worden weergegeven. De verantwoording is op aanvraag beschikbaar.

Bronnen

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio (2021)

Bevolking; kerncijfers (2022)

Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio (2022)

Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100 (2022)

Centraal Planbureau (CPB)

Macro Economische Verkenningen 2024 (2023)

Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)

Wat hebben mensen met cultuur? Tabel 3.1 (2021)

Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF)

Poppodia en -Festivals in Cijfers 2021 (2022)

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

Podia 2021 (2022)

TAS 2022 (2023), TAS 2021 (2022), TAS 2019 (2020)

Voor deze uitgave geldt de *Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal* (CC BY-SA 4.0). Het staat vrij om het werk te delen — te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat; het werk te bewerken — te remixen, te veranderen en afgeleide werken te maken voor alle doeleinden, inclusief commerciële doeleinden; onder de volgende voorwaarden:

1) Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een link naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.

2) Gelijk delen — Als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd, moet je het veranderde materiaal verspreiden onder dezelfde licentie als het originele werk.

Colofon

Tekst en analyse

Siebe Weide advies,
m.m.v. Peter-Paul Kleinlooh (VSCD)

Vormgeving

Ankie Stoutjesdijk

Databewerking

ABF Research

Uitgave

VSCD, Amsterdam, september 2023

© Vereniging van
Schouwburg- en
Concertgebouwdirecties

A-Lab [Lab 0.09]
Overhoeksplein 2
1031 KS Amsterdam

020 79 20 299
vscd.nl
info@vscd.nl
